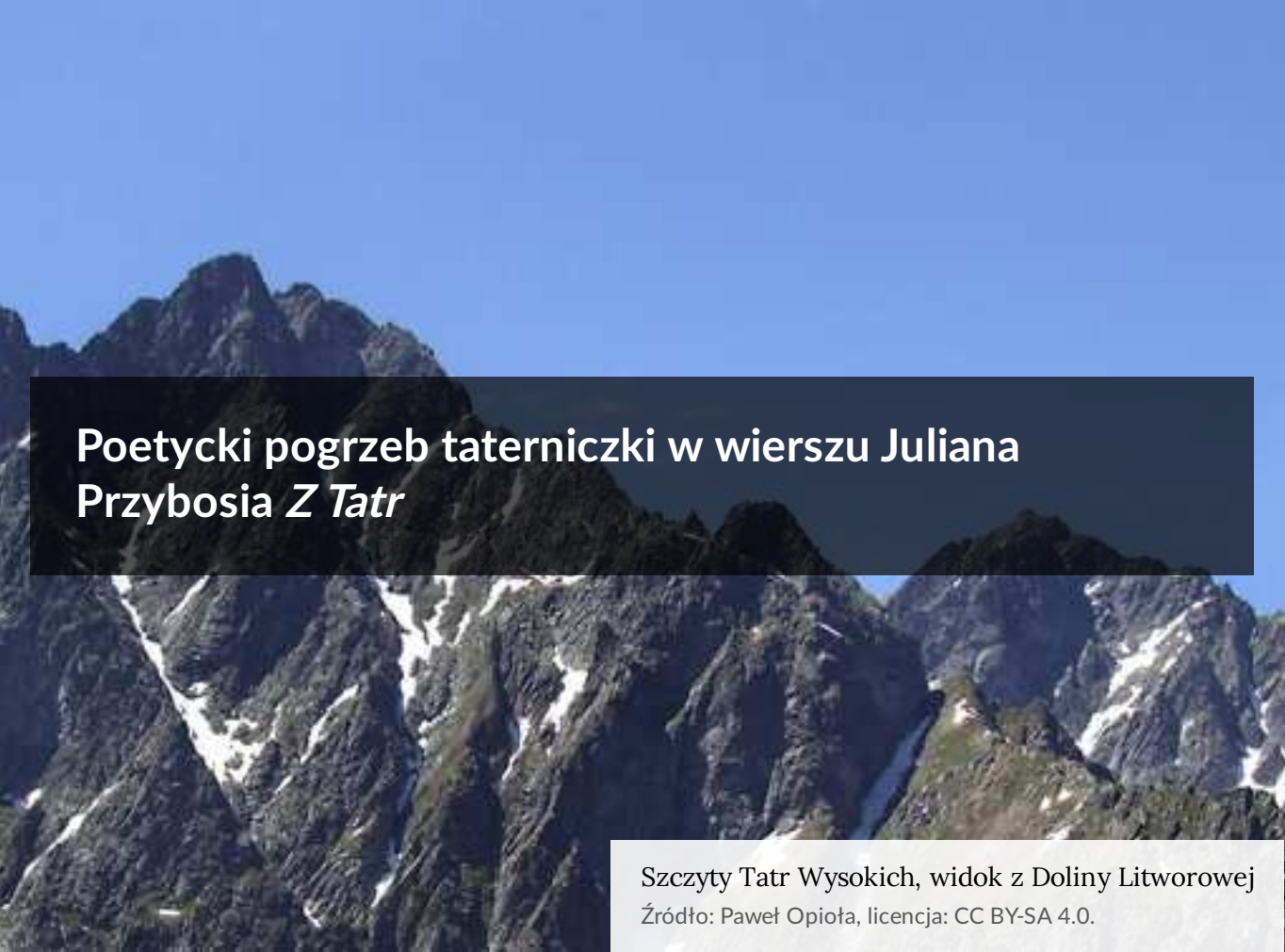

Poetycki pogrzeb taterniczki w wierszu Juliana Przybosia *Z Tatr*

- [Wprowadzenie](#)
- [Przeczytaj](#)
- [Audiobook](#)
- [Sprawdź się](#)
- [Dla nauczyciela](#)

Bibliografia:

- Źródło: Julian Przyboś, *Z Tatr*, [w:] *Utwory poetyckie*, oprac. R. Skręt, Kraków 1984, s. 509.
- Źródło: Krzysztof Obremski, *Sytuacja liryczna a konstruktywistyczny podział na Naturę i Kulturę: Julian Przyboś, „Z Tatr”*, [w:] *„Teksty Drugie”*, 2017, s. 235–250.
- Źródło: Artur Hutnikiewicz, *Od czystej formy do literatury faktu*, Warszawa 1974, s. 210–211.
- Źródło: przeł. Kazimiera Jeżewska.
- Źródło: przeł. F. K. Dmochowski.

Poetycki pogrzeb taterniczki w wierszu Juliana Przybosia *Z Tatr*

Szczyty Tatr Wysokich, widok z Doliny Litworowej
Źródło: Paweł Opióła, licencja: CC BY-SA 4.0.

” Góra jest teraz piękna dlatego, że mogę ją zdobyć, jeśli jestem turystą; że mogę ją przebić tunelem, jeśli jestem inżynierem; że mogę na niej zarobić, jeśli jestem właścicielem schroniska; jest piękna dlatego, że mam świadomość tej jej roli twórczej w stosunku do turysty, inżyniera, hotelarza... i że na świadomości tej mogę oprzeć budowę poematu, jeśli jestem poetą

– pisał Julian Przyboś w tekście *Człowiek nad przyrodą*, który w 1926 roku ukazał się na łamach czasopisma „Zwrotnica”¹. Poeta zweryfikował to przedmiotowe podejście do gór kilka lat później, kiedy na południowej ścianie Zamarłej Turni w Tatrach zginęła wraz z siostrą jego ukochana – Marzena Skotnicówna. To jej Przyboś poświęcił wiersz rozpoczynający się przejmującą dedykacją: „Pamięci taterniczki, która zginęła na Zamarłej Turni”².

- Poznasz okoliczności powstania wiersza Juliana Przybosa *Z Tatr*.
- Wskażesz cechy poetyki awangardowej w wierszu *Z Tatr*.
- Przeanalizujesz środki stylistyczne oraz określisz ich funkcje w wierszu.
- Wyjaśnisz na podstawie utworu Juliana Przybosa, na czym polega ekwiwalentyzacja uczuć.

Przeczytaj

Poeta awangardy

Julian Przyboś (1901–1970) – poeta, eseista, tłumacz, jeden z twórców [Awangardy Krakowskiej](#). W swojej poezji realizował hasło: „minimum słów, maksimum treści”. Pierwsze tomy jego wierszy są świadectwem fascynacji nowoczesnym miastem.

” Artur Hutnikiewicz

Od czystej formy do literatury faktu

Poetyka awangardy wyrosła z opozycji wobec wzorów, szablonów i nałogów,

odziedziczonych po romantyzmie i Młodej Polsce. Poeci romantycy [...], a w jeszcze wyższym stopniu ich naśladowcy i spadkobiercy [...], tak dalece nadużywali pewnych wielkich słów, jak absolut, dusza, jaźń, byt i prabyt, że już samo pojawienie się któregoś z tych pompatycznych wyrazów w wierszu dyskredytowało poetę.

Uczuciowość uznano za fundamentalną i najistotniejszą cechę poezji. Liryka stawiała się swoistą literacką formą subiektywnego, emocjonalnego ekshibicjonizmu. Peiper z przekąsem ironizował na temat wasalizacji poezji przez uczucie: „Poezji nie wolno było sprzeniewierzyć się uczuciu”. [...] Toteż w miejsce bezpośredniego wylewu emocji poezja [awangardowa] wprowadza ekwiwalentyzację

Stanisław Ignacy Witkiewicz, *Kompozycja*, 1918

Źródło: dostępny w internecie: Wikimedia Commons.

uczuc, polegającą na wynajdowaniu dla nich poetyckich odpowiedników. Zamiast uczuć „życiowych” zalecano wprowadzać uczucie swoiście poetyckie i niejako profesjonalne – miłość słowa. To miała być jedyna pasja poety – obróbka słowa, szlifowanie języka, wydobywanie zeń wszystkich niewydobytych potencjalnych wartości, dla których osobiste przeżycie tworzącego podmiotu miało być tylko punktem wyjścia; punktem dojścia ekwiwalent sytuacji wyjściowej, oderwane od źródła wyrażenie poetyckie, będące odpowiednikiem przeżycia pierwotnego, ale odpowiednikiem powstałym w wyniku świadomej [...] ingerencji poety.

Źródło: Artur Hutnikiewicz, *Od czystej formy do literatury faktu*, Warszawa 1974, s. 210–211.

Góry, cisza i śmierć

Wiersz *Z Tatr* wpisuje się w tradycję poetyckiego pisania o górach, jednak Julian

Przyboś ujmuje ten temat w sposób nowatorski. W miejsce opisów przyrody, rozbudowanych obrazów, epitetów wprowadza metafory i oksymorony. Krajobraz Tatr poeta ukazuje przede wszystkim za pomocą efektów akustycznych. Posługuje się oksymoronami: „niewybuchły huk skał” czy „gromobicie ciszy”, by oddać w wierszu specyfikę górskiej ciszy. Utwór nie jest jednak tylko opisem tatrzańskiego pejzażu, lecz przede wszystkim traktuje o śmierci.

Dedykowany jest „pamięci taterniczki, która zginęła na Zamarłej Turni” i zawiera zmetaforyzowany opis uczuć wywołanych tym zdarzeniem.

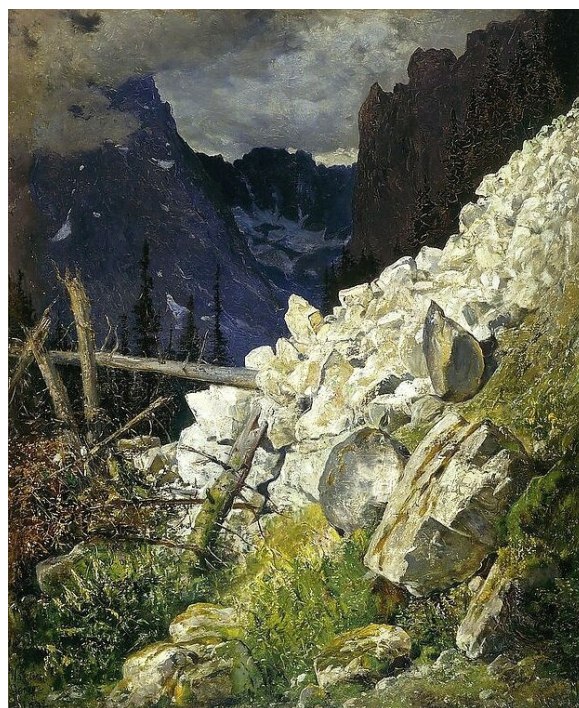
Zasada „najmniej słów” jest wyrazem powściągliwości poetyckiej, służy opanowaniu emocji, które – choć na pozór stłumione – „huczą”, podobnie jak górska cisza. Wyrażone są za pomocą odkrywczych i paradoksalnych metafor, takich jak „granitowa trumna Tatr” lub „niebo strącając w przepaść”. Ta ostatnia – ukazująca z innej, odwróconej perspektywy sytuację upadku – pozwala oddać grozę śmierci oraz sugestywnie wyrazić doświadczenie człowieka, dla którego świat zmienił swój naturalny porządek: niebo i ziemia zamieniły się miejscami. Podobne doświadczenie mogło być udziałem zarówno osoby, która zginęła, jak i tego, kto wspomina zmarłą. Również dla niego „niebo zostało strącone w przepaść”.

W tym kontekście „gromobicie ciszy” można odczytywać jako znak i metaforę śmierci.

Wojciech Gerson, *Cmentarz w górach*, 1894

Źródło: ze zbiorów Muzeum Narodowego w Warszawie, domena publiczna.

Wojciech Gerson, *Zwał skalisty w Dolinie Białej Wody w Tatrach*, 1892

Źródło: ze zbiorów Muzeum Narodowego w Warszawie, domena publiczna.

Słownik

awangarda

(fr. *avant garde* – straż przednia) – grupa osób, których twórczość lub działalność w jakiejś dziedzinie jest nowatorska i niekonwencjonalna; ogół zróżnicowanych tendencji w sztuce XX w., odznaczających się radykalnym nowatorstwem

Awangarda Krakowska

grupa poetów skupionych wokół czasopisma „Zwrotnica”. Założenia programowe Awangardy Krakowskiej sformułował Tadeusz Peiper, a wśród członków grupy znaleźli się m.in.: J. Przyboś, J. Brzękowski, A. Ważyk, J. Kurek. Awangarda Krakowska przeciwstawiała się poetyce Młodej Polski i Skamandra, walczyła z opisowością i sentymentalizmem, szukała nowego, zdynamizowanego stylu, lapidarnej metaforyki, traktując poezję jako teren swoistej działalności językowej, przywiązywała wielką wagę do posługiwania się słowem i do konstrukcji wiersza

ekwiwalentyzacja

(franc. *equivalent* – odpowiednik < łac. *aequus* – równy, *valere* – tu: znaczyć, mieć znaczenie) – przekazywanie czegoś nie wprost, na przykład za pomocą metafor, odpowiedników lub innych konstrukcji słownych

elipsa

(gr. *élleipsis* – brak, nieobecność) – pominięcie w zdaniu lub wyrażeniu elementu, który można odtworzyć na podstawie kontekstu; jego brak pozostaje widoczny w strukturze składniowej

oksymoron

(gr. *oksýmōros*, od *oksýs* – ostry i *mōros* – tępy) – epitet sprzeczny, metaforyczne zestawienie wyrazów o przeciwstawnym, wykluczającym się znaczeniu, np. „gorzkie szczęście”

poetyka

(gr. *poietike* – poetyka jako technika pisania) – sposób pisania; formalne cechy charakterystyczne dla twórczości danego pisarza, szkoły poetyckiej, kierunku lub prądu literackiego

Audiobook

Polecenie 1

Wysłuchaj nagrania i zredaguj notatkę na temat okoliczności powstania wiersza Juliana Przybosia *Z Tatr*.

Polecenie 2

Wyjaśnij, na czym polegają różnice między Naturą a Kulturą.

Audiobook można wysłuchać pod adresem: <https://zpe.gov.pl/b/PJvAlhNuy>

Krzysztof Obremski

Sytuacja liryczna a konstruktywistyczny podział na Naturę i Kulturę: Julian Przyboś, „Z Tatr”

[...] szóstego października 1929 roku na południowej ścianie Zamarłej Turni jeszcze kilkunastoletnie siostry Marzena i Lida Skotnicówny podejmą swą ostatnią wspinaczkę. Ta pierwsza była [...] kochana [przez Juliana Przybosia]. Po czterech latach od owej tragedii, pierwszego lipca 1933 roku [...] powstanie wiersz *Z Tatr*, [dedykowany] „Pamięci taterniczki, która zginęła na Zamarłej Turni”:

Słyszę:

Kamieniuje tę przestrzeń niewybuchły huk skał.

To – wrzask wody obdzieranej siklawą z łożyska

i gromobicie ciszy.

Ten świat, wzburzony przestraszonym spojrzeniem,

uciszę,

lecz –

Nie pomieszczę twojej śmierci w granitowej trumnie Tatr.

To zgrzyt

czekana,

okrzesany z echa,

to tylko cały twój świat

skurczony w mojej garści na obrywie głazu;

to – gwałtownym uderzeniem serca powalony szczyt.

Na rozpacz – jakże go mało!

A groza – wygórowana!

Jak lekko

turnię zawisłą na rękach

utrzymać,

i nie paść,

gdy

w oczach przewraca się obnażona ziemia

do góry dnem krajobrazu, niebo strącając w przepaść!

Jak cicho

w zatrzaśniętej pięści pochować Zamarłą.

[...]

Wiersz *Z Tatr* to pokaz tryumfu poetyckiej wyobraźni Przybosia nad brakiem osobistego doświadczania taternickich dróg wspinaczkowych (stan zdrowia pozwalał mu co najwyżej na wędrowanie po Tatrach szlakami turystycznymi). Porównanie wiersza *Z Tatr* z tymi powstałymi po śmierci na przykład Wandy Rutkiewicz bądź Tadeusza Piotrowskiego (wierszami niejako „dosłownymi” w przedstawianiu tragicznych wydarzeń oraz emocji nimi ewokowanych) pozwoliłoby pełniej dostrzec, czym było Przybosiowe ekwiwalentyzowanie uczuć.

Już w słowach dedykacji – „Pamięci taterniczki, która zginęła na Zamarłej Turni” – została zawarta, jednak tylko wstępnie czy raczej potencjalnie, problematyka relacji między Naturą a Kulturą. Te znamienne bowiem różnią się pamięciami. Natura, której niepodobna przypisywać jakiegokolwiek inne formy pamięci niż przyrodnicza, poprzestaje na mniej lub bardziej wyraźnych śladach działań jej sił: doliny wydrążone wodami płynących nimi rzek czy strumieni, łąki wypalone słońcem, lasy powalone uderzeniami wichury, muł pokrywający tereny zalane powodzią, brzeg morza niejako rzeźbiony falami, skały z ich erozją pod wpływem czynników atmosferycznych... Inna jest pamięć Kultury – ta cząstkowa, związana z tragiczną śmiercią Marzeny, do czasu pozostanie zachowana jako jedna z tatrzańskich opowieści o ofiarach gór. Obie pamięci, Natury i Kultury, w czasie trwają nieporównywalnie. Deszcze co prawda szybko ożywią wypalone słońcem łąki i pamięć o suszy przeminie, jednak wyrzeźbione rzekami wąwozy, przełomy i kaniony pozostają czymś jakby poza zasięgiem granic wyobraźni ludzkich pokoleń. Jakże inaczej rzecz się ma z wierszem Przybosia: takie czy inne nośniki pamięci mogą zapewnić obydwu taterniczkom (teoretycznie może nawet bezkresne) przetrwanie w czasie, jednak kulturowa żywotność ostatniej wspinaczki sióstr będzie zanikać. Nie dlatego bynajmniej, że taternicy znikną z przepastnych ścian, lecz z innego powodu: nawet niegdyś awangardowa, dziś już tradycyjna literatura (nią wszakże staje się poezja awangardy krakowskiej i samego Przybosia) przemienia się w medium ustępujące miejsca innym formom przekazu. [...]

Dedykacja „Pamięci taterniczki, która zginęła na Zamarłej Turni” stanowi jakby ramę liryczną wiersza. Niepodobna mówić o jego adekwatności wobec faktograficznego stanu rzeczy, świat przedstawiony słowami Przybosia jest bowiem poetycką konstrukcją. Zamiast wierności relacji naocznych świadków wypadku mamy zapis jakby zapętlonych czy raczej współlistotnych emocji dwóch

postaci: tatarniczki wykreowanej słowami wiersza i samego Przybosia. Mniejsza nawet o to, że jedynie on (od 1927 roku nauczyciel cieszyńskiego gimnazjum, starszy o dziesięć lat od Marzeny) darzył ją najgłębszym uczuciem. Ważniejsza od obyczajowej materii niech będzie literaturoznawcza: wiersz co prawda został zadedykowany Marzenie, jednak wyłącznie jej siostrze Lidzie mogła być dana ta przedśmiertna chwila, którą wiersz nie tyle przekazał, ile wykreował. [...]

Wśród fundamentalnych twierdzeń teorii języka poetyckiego awangardy krakowskiej znajdowało się „ekwiwalentyzowanie uczuć” – w jego kontekście nic więc dziwnego nie będzie w tym, że Przyboś faktografię odpadnięcia sióstr od ściany przewyższył konstrukcją obrazu poetyckiego. Ta siostrzana zamiana miejsc oraz emocji z nimi sprzężonych była podyktowana tym, że Marzena, akurat pozostająca na stanowisku asekuracyjnym i zapewne gwałtownie ściągająca linę ze spadającą w przepaść siostrą (aby skrócić długość lotu i tym samym zmniejszyć siłę szarpnięcia ciężarem spadającego w przepaść ciała), była postacią mniej poetycką. To prowadząca ostatni wyciąg Lida trzymała swe życie w dłoni zaciśniętej na „obrywie głazu” – Marzena mogła tylko wypuszczać kolejne metry liny, co najwyżej spoglądając w górę, aby z większym wyczuciem asekurować siostrę. Kiedy Lida odpadła od ściany, lina wiążąca siostry rozgięła nieprawidłowo wpięty karabinek i wyrwała Marzenę ze stanowiska asekuracyjnego. Dla czytelników wiersza *Z Tatr*, teorią oraz praktyką ekwiwalentyzowania uczuć jednak jakby oddzielonych od osobistych emocji Przybosia, jedynie asekurująca siostrę Marzena zapewne byłaby postacią słabiej poruszającą emocje niż Lida prowadząca wspinaczkę [...].

Siostry Skotnicówny, jako ofiary wspinaczki, oraz Przybosia, jako autora wiersza *Z Tatr*, można postrzegać w najszerszej perspektywie: niczym „zderzenie” Natury i Kultury. Papież awangardy [Tadeusz Peiper] pisał: „Człowiek dzisiejszy nie korzy się już przed naturą, lecz odnosi się do niej jak do dojrzałej krowy”. Wtórował mu Poeta: „Natura nie dlatego jest «dojrzałą krową», że daje bez troski mleko, ale dlatego, że jesteśmy dość silni, aby tę krowę wydoić”. Taż „dojrzała krowa” z czasem okazała się dosłownie śmiertelnym zagrożeniem – w liście do stryjenki Przyboś napisał: „Spotkał mnie straszny cios: oto jadę na pogrzeb najdroższej mi istoty. Czy czytaliście o śmierci dwu turystek na Zamarłej Turni? Umarły dwa wyniosłe orle serca”. Która strona z tego »zderzenia« Natury i Kultury wyszła zwycięsko? Niepodobna definitywnie rozstrzygnąć. Natura? – Tatry wszak dalej pozostały

„górami niewzruszonymi”. Kultura? – współcześnie wówczas ekstremalna droga wspinaczkowa dziś jest już tylko szkolną... [...].

Źródło: Krzysztof Obremski, *Sytuacja liryczna a konstruktywistyczny podział na Naturę i Kulturę: Julian Przyboś, „Z Tatr”, [w:] „Teksty Drugie”, 2017, s. 235–250.*

Sprawdź się

” Julian Przyboś

Z Tatr

Pamięci taterniczki, która zginęła na Zamarłej Turni

Słyszę:

Kamieniuje tę przestrzeń niewybuchły huk skał.

To – wrzask wody obdzieranej siklawą z łożyska

i

gromobicie ciszy.

Ten świat, wzburzony przestraszonym spojrzeniem,

uciszę,

lecz –

Nie pomieszczę twojej śmierci w granitowej trumnie Tatr.

To zgrzyt

czekana,

okrzesany z echa,

to tylko cały twój świat

skurczony w mojej garści na obrywie głazu;

to – gwałtownym uderzeniem serca powalony szczyt.

Na rozpacz – jakże go mało!

A groza – wygórowana!

Jak lekko

turnię zawisłą na rękach

utrzymać,

i nie paść,

gdy

w oczach przewraca się obnażona ziemia
do góry dnem krajobrazu, niebo strącając w przepaść!

Jak cicho

w zatrzaśniętej pięści pochować Zamarłą.

Źródło: Julian Przyboś, *Z Tatr*, [w:] *Utwory poetyckie*, oprac. R. Skręt, Kraków 1984, s. 509.

Pokaż ćwiczenia:

Ćwiczenie 1

Wiersz Juliana Przybosia *Z Tatr* jest przykładem liryki:

☐ sytuacyjnej

☐ pośredniej

☐ osobistej

☐ opisowej

☐ bezpośredniej

Ćwiczenie 2

Określ sytuację liryczną wiersza *Z Tatr*. W tym celu uzupełnij tabelę.

KTO MÓWI?

O CZYM MÓWI?

GDZIE MÓWI?

W JAKI SPOSÓB MÓWI?

Ćwiczenie 3

Wskaż w wierszu fragmenty podkreślające wrażenia słuchowe. Dlaczego, twoim zdaniem, poeta tak często się nimi posługuje?

Ćwiczenie 4

Podaj przykłady środków stylistycznych zastosowanych w wierszu *Z Tatr* oraz określ, jakie pełnią funkcje.

ŚRODEK STYLISTYCZNY	PRZYKŁAD	FUNKCJA
epitet		
oksymoron		
animizacja		
wykrzyknienie		
elipsa		

Ćwiczenie 5

Wyjaśnij, jakie znaczenie dla interpretacji całego utworu mają wersy składające się z pojedynczych słów.

Ćwiczenie 6

Przedstaw swoje zdanie na temat związku konstrukcji wiersza Przybosa z tematem, który podejmuje.

Ćwiczenie 7

Wyjaśnij, w jaki sposób wiersz *Z Tatr* realizuje zasadę: „minimum słów, maksimum treści”.

Ćwiczenie 8

Czy zgadzasz się z opinią, że wiersz Juliana Przybosia *Z Tatr* można nazwać „poetyckim pogrzebem taterniczki”³? Uzasadnij swoje zdanie, przytaczając odpowiednie cytaty z wiersza.

Praca domowa

Porównaj wiersz Przybosia z cyklem Jana Kasprowicza *Krzak dzikiej róży w Ciemnych Smreczynach*. Wskaż istotne różnice w formie poetyckiej tych utworów. Zwróć uwagę na cechy techniki impresjonistycznej, jaką w swoich wierszach wykorzystuje Kasprowicz.

Dla nauczyciela

Autor: Piotr Obolewicz

Przedmiot: Język polski

Temat: Poetycki pogrzeb taterniczki w wierszu Juliana Przybosa *Z Tatr*

Grupa docelowa:

Szkoła ponadpodstawowa, liceum ogólnokształcące, technikum, zakres podstawowy

Podstawa programowa:

Zakres podstawowy

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Czytanie utworów literackich. Uczeń:

3) rozróżnia gatunki epickie, liryczne, dramatyczne i synkretyczne, w tym: gatunki poznane w szkole podstawowej oraz epos, odę, tragedię antyczną, psalm, kronikę, satyrę, sielankę, balladę, dramat romantyczny, powieść poetycką, a także odmiany powieści i dramatu, wymienia ich podstawowe cechy gatunkowe;

4) rozpoznaje w tekście literackim środki wyrazu artystycznego poznane w szkole podstawowej oraz środki znaczeniowe: oksymoron, peryfrazę, eufonię, hiperbolę; leksykalne, w tym frazeologizmy; składniowe: antytezę, paralelizm, wyliczenie, epiforę, elipsę; wersyfikacyjne, w tym przerzutnię; określa ich funkcje;

5) interpretuje treści alegoryczne i symboliczne utworu literackiego;

- 6) rozpoznaje w tekstach literackich: ironię i autoironię, komizm, tragizm, humor, patos; określa ich funkcje w tekście i rozumie wartościujący charakter;
- 9) rozpoznaje tematykę i problematykę poznanych tekstów oraz jej związek z programami epoki literackiej, zjawiskami społecznymi, historycznymi, egzystencjalnymi i estetycznymi; poddaje ją refleksji;
- 10) rozpoznaje w utworze sposoby kreowania: świata przedstawionego (fabuły, bohaterów, akcji, wątków, motywów), narracji, sytuacji lirycznej; interpretuje je i wartościuje;
- 13) porównuje utwory literackie lub ich fragmenty, dostrzega kontynuacje i nawiązania w porównywanych utworach, określa cechy wspólne i różne;
- 14) przedstawia propozycję interpretacji utworu, wskazuje w tekście miejsca, które mogą stanowić argumenty na poparcie jego propozycji interpretacyjnej;
- 15) wykorzystuje w interpretacji utworów literackich potrzebne konteksty, szczególnie kontekst historycznoliteracki, historyczny, polityczny, kulturowy, filozoficzny, biograficzny, mitologiczny, biblijny, egzystencjalny;

II. Kształcenie językowe.

4. Ortografia i interpunkcja. Uczeń:

- 1) stosuje zasady ortografii i interpunkcji, w tym szczególnie: pisowni wielką i małą literą, pisowni łącznej i rozłącznej partykuły nie oraz partykuły -bym, -byś, -by z różnymi częściami mowy; pisowni zakończeń -ji, -ii, -i ; zapisu przedrostków roz-, bez-, wes-, wz-, ws-; pisowni przyimków złożonych; pisowni nosówek (a, ę) oraz połączeń om, on, em, en ; pisowni skrótów i skrótowników;

III. Tworzenie wypowiedzi.

2. Mówienie i pisanie. Uczeń:

- 2) buduje wypowiedź w sposób świadomy, ze znajomością jej funkcji językowej, z uwzględnieniem celu i adresata, z zachowaniem zasad retoryki;
- 4) zgodnie z normami formułuje pytania, odpowiedzi, oceny, redaguje informacje, uzasadnienia, komentarze, głos w dyskusji;

6) tworzy spójne wypowiedzi w następujących formach gatunkowych:
wypowiedź o charakterze argumentacyjnym, referat, szkic interpretacyjny,
szkic krytyczny, definicja, hasło encyklopedyczne, notatka syntetyzująca;

IV. Samokształcenie.

1. rozwija umiejętność pracy samodzielnej między innymi przez przygotowanie różnorodnych form prezentacji własnego stanowiska;
2. porządkuje informacje w problemowe całości poprzez ich wartościowanie; syntetyzuje poznawane treści wokół problemu, tematu, zagadnienia oraz wykorzystuje je w swoich wypowiedziach;

Kształtowane kompetencje kluczowe:

- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji;
- kompetencje w zakresie wielojęzyczności;
- kompetencje cyfrowe;
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się;
- kompetencje w zakresie świadomości i ekspresji kulturalnej.

Cele operacyjne. Uczeń:

- poznaje okoliczności powstania wiersza Juliana Przybosa *Z Tatr*,
- wskazuje cechy poetyki awangardowej w wierszu *Z Tatr*,
- analizuje środki stylistyczne oraz określa ich funkcje w wierszu,
- wyjaśnia na podstawie utworu Juliana Przybosa, na czym polega ekwiwalentyzacja uczuć.

Strategie nauczania:

- konstruktywizm;
- konektywizm.

Metody i techniki nauczania:

- ćwiczeń przedmiotowych;
- dyskusja;
- film.

Formy pracy:

- praca indywidualna;
- praca w parach;
- praca w grupach;
- praca całego zespołu klasowego.

Środki dydaktyczne:

- komputery z głośnikami, słuchawkami i dostępem do internetu;
- zasoby multimedialne zawarte w e-materiale;
- tablica interaktywna/tablica, pisak/kreda;
- telefony z dostępem do internetu.

Przebieg lekcji

Przed lekcją:

1. **Przygotowanie do zajęć.** Nauczyciel loguje się na platformie i udostępnia uczniom e-materiał „Poetycki pogrzeb taterniczki w wierszu Juliana Przybosa *Z Tatr*”. Prosi uczestników zajęć o zapoznanie się z tekstem w sekcji „Przeczytaj” i następnie rozwiązanie ćwiczenia nr 2 zawartego w sekcji „Sprawdź się”.
2. **Recytacja.** Chętni lub wybrani uczniowie przygotowują się do głośnego czytania utworu w e-materiale: *Z Tatr* z elementami aktorskiej interpretacji.

Faza wprowadzająca:

1. Lekcja rozpoczyna się od wyświetlenia przez nauczyciela (fragmentów albo całości) filmu *Zamarła Turnia* (patrz materiały dodatkowe). Celem wspólnego oglądania filmu jest uświadomienie uczestnikom zajęć potęgi Zamarłej Turni i tego, jak mały jest przy niej człowiek – taternik.
Być może wśród uczniów znajdują się osoby, które wspinają się lub wędrują w Tatrach; jeśli tak, nauczyciel może poprosić, by opowiedziały o swoich doświadczeniach.
2. Wyświetlenie na tablicy tematu i celów zajęć oraz wspólne z uczniami ustalenie kryteriów sukcesu.

Faza realizacyjna:

1. Przygotowana wcześniej osoba odczytuje wiersz J. Przybosia *Z Tatr*. Nauczyciel pyta o pierwsze wrażenia uczniów, prosi, by zwrócili uwagę na wrażenia słuchowe, jakie wywołuje wiersz. Uczestnicy zajęć dyskutują swobodnie i wymieniają się swoimi wrażeniami.
2. Prowadzący poleca, by uczniowie wysłuchali audiobooka i wykonali (w parach) polecenia towarzyszące tej sekcji. Po upływie ustalonego czasu prosi kilka osób o przedstawienie propozycji odpowiedzi. Weryfikuje ich poprawność.
3. Ćwiczenia z sekcji „Sprawdź się” uczniowie wykonują wspólnie. Nauczyciel wybiera ćwiczenia, a wskazani uczniowie odczytują ich treść. Podczas dyskusji ustalają odpowiedzi.

Faza podsumowująca:

1. Nauczyciel omawia przebieg zajęć, wskazuje mocne i słabe strony pracy uczniów, udzielając im tym samym informacji zwrotnej.

Praca domowa:

1. Porównaj wiersz Przybosia z cyklem Jana Kasprowicza *Krzak dzikiej róży w Ciemnych Smreczynach*. Wskaż istotne różnice w formie poetyckiej tych utworów. Zwróć uwagę na cechy techniki impresjonistycznej, jaką w swoich wierszach wykorzystuje Kasprowicz.

Materiały pomocnicze:

- Film *Zamarła Turnia* Sergiusza Sprudina, WFDiF, dostępny w internecie.
- Program *Urojona perspektywa*, dr Ewa Odachowska mówi o okolicznościach powstania i specyfice twórczości Awangardy Krakowskiej, Ninateka

Wskazówki metodyczne

- Uczniowie mogą wykorzystać multimedium „Audiobook” do przygotowania się do lekcji powtórkowej.